

שעור 10 – נוסחאות ו'כתבי יד'

דוגמה מס' 1:

הבבלי כמקור לעדות הנוסח במשנה

משנה מסכת בבא קמא פרק י

מוכין שהכובס מוציא הרי אלו שלו, ושהסורק מוציא הרי אלו של בעל הבית. הכובס נוטל שלשה חוטין והן שלו, יתר מכך - הרי אלו של בעל הבית. אם היה השחור על גבי הלבן נוטל את הכל והן שלו. החייט ששייר מן החוט כדי לתפור בו ומטלית שהיא שלש על שלש הרי אלו של בעל הבית. מה שהחרש מוציא במעצד הרי אלו שלו ובכשיל של בעל הבית, ואם היה עושה אצל בעל הבית, אף הנסרות של בעל הבית.

רבי עובדיה מברטנורא, פרשן המשנה כותב על משנתנו כך:

ר' עובדיה מברטנורא מסכת בבא קמא פרק י

מוכין שהכובס מוציא - מלבן הצמר מוציא מן הצמר דבר מועט ע"י שטיפה:

הרי אלו שלו - שאין הבעל [בית] מקפיד. ואם הקפיד לא הוי קפידא:

ושהסורק מוציא - הסורק את הצמר והמנפצו, מה שמוציא הוי דבר חשוב ורגילים להקפיד:

הכובס נוטל שלשה חוטין - דרך בגדי צמר להניח בסוף אריגתן ג' חוטין ממין אחר. והכובס נוטלן ומשוה הבגד ומיפהו. ואם חוטין שחורין הם ארוגים בבגד לבן, רשאי הכובס ליטול הכל, לפי שהשחור בלבן מגנה אותו ביותר:

החייט ששייר מן החוט כדי לתפור בו - שהוא כמלוא אורך המחט:

ומטלית שהיא שלש על שלש - גרסינן. חייט שהשוה את תפירתו וקוצע ממנה מטלית קטנה שלש אצבעות על שלש אצבעות, חייב להחזיר לבעל הבגד:

מעצד - כלי שמחליק בו הנגר את פני הלוח. ושפאין שהוא מוציא דקין הן:

כשיל - קרדום. ומפיל שפאין גסין:

אצל בעל הבית - כשכיר יום:

אף הנסרות - דק דק היוצא מתחת המקדח שהם דקים מאד. של בעל הבית:

תוספתא מסכת בבא קמא (ליברמן) פרק יא

החייט ששייר מן החוט פחות ממלוא מחט ומטלית פחותה משלש על שלש, והנותן עורות [לעבדן] כולן אצל בעל הבית (לעבדן), הרי אילו משל בעל הבית.

בבבלי עצמו, בפרושו למשנתנו הוא מצטט 'ברייתא'

תלמוד בבלי מסכת בבא קמא דף קיט עמוד ב

החייט ששייר (מן) [את] החוט כו'. וכמה לתפור? אמר רב אסי: מלא מחט חוץ למחט. איבעיא להו: מלא מחט וחוף למחט כמלא מחט, או דלמא מלא מחט וחוף למחט משהו? ת"ש, דתניא: החייט ששייר את החוט פחות מכדי לתפור בו, ומטלית שהיא פחותה משלש על שלש, בזמן שבעל הבית מקפיד עליהן - הרי אלו של בעל הבית, אין בעל הבית מקפיד עליהן - הרי אלו שלו; אי אמרת בשלמא מלא מחט וחוף למחט כמלא מחט, פחות מכאן חזי לסיכתא, אלא אי אמרת מלא מחט וחוף למחט משהו, פחות מכאן למאי חזי? אלא ש"מ: מלא מחט וחוף למחט כמלא מחט, שמע מינה.

הרי"ף (מתוך פרויקט השו"ת), 'מעתיק' את משנתנו מתוך 'כתב היד' שלפניו:

רי"ף מסכת בבא קמא דף מה עמוד ב

מתני' אין לוקחין מן הרועין צמר וחלב וגדיים ולא משומרי פירות עצים ופירות. אבל לוקחין מן הנשים כלי פשתן בגליל וכלי צמר ביהודה ועגלים בשרון. וכולן שאמרו להטמין אסור: ולוקחין ביצים ותרגולין מכל מקום: מוכין שהכובס מוציא הרי אלו שלו: ושהסורק מוציא הרי אלו של בעל הבית: הכובס נוטל ג' חוטין והן שלו יתר מכך של בעל הבית. ואם היה שחור על גבי לבן נוטל את הכל והן שלו. החייט ששייר מן החוט כדי לתפור בו ומטלית שהיא שלש על שלש חייב להחזיר לבעלים. מה שהחרש מוציא במעצר הרי אלו שלו ובכשיל הרי אלו של בעל הבית. ואם היה עושה אצל בעל הבית אף הנסורת של בעל הבית:

תוספתא כפשוטה:

שם אנו מוצאים (ב"ק, פ"א עמ' 61, שורות 44-45): **"החייט ששייר מן החוט פחות ממלוא מחט, ומטלית פחותה משלש על שלש וכו'. וכ"ה בד ובכ"ע"**.

ובבבלי קי"ט ב': דתניא החייט ששייר את החוט פחות מכדי לתפור בו, ומטלית שהיא פחותה משלש על שלש... ובמשנתנו סוף פרקין: החייט ששייר את החוט כדי לתפור בו, ומטלית שהיא שלש על שלש, הרי אלו של בעל הבית. ועיין בסיום הבבא להלן. ברם, ברוב רובן של הנוסחאות, ומלא"ש מעיד בשם ר' יוסף אשכנזי שכן הוא בכל הנוסחאות, הגירסא היא: כדי לתפור בו מטלית שהיא שלש על שלש, ואף בברייתא בבבלי גורס באו"ז: לתפור בו מטלית וכו'

ספר אור זרוע ח"ג פסקי בבא קמא סימן תסט

[שם] **מתני'**: החייט ששייר את החוט כדי לתפור בו מטלית שהיא שלש על שלש חייב להחזיר לבעלים. וכמה? אמר רב אשי אמר רב יהודה מלא מחט חוץ למחט. ואוקמינן מלא מחט וחוף למחט כמלא מחט. תניא: החייט ששייר את החוט פחות מכדי לתפור בו מטלית פחותה משלש על שלש בזמן שבעל הבית מקפיד עליהן הרי אלו של בעל הבית, אין בעל הבית מקפיד עליהן הרי אלו שלו. **ירוש'**: תני בר קפרא מלא משיכת מחט, תני ר' חייא: מלא מחט. מה פליגי מה דתני ר' חייא מלא מחט - דבית ר' ינאי פתרון לה כפלים מלא מחט, מה דתני בר קפרא מלא משיכת מחט - דבית ר' פתרון לה כפלים במשיכת מחט.

בסוף דבריו, ולאחר הוכחה נוספת, כותב הגר"ש ליברמן: **"ומהרי"ן אפשטיין ז"ל במבוא לנוה"מ עמ' 1103 דן בזה ועדיין צ"ע"**. הגר"ש ליברמן לא **הכריע** בנוסח והוא משאיר את העניין בצריך עיון, ודי לנו בזה כדי לעמוד על מורכבות העניין.

או שיש להן עדים חולקין שיש בשבעה
 ג היה רכב על גבי בהמה וראה את
 המימאה אמר לחבירו תנה לי ונטלה
 ואני זכיתי בה וזה בה אם משעתה
 לו צמאני זכיתי בה תחילה לא אמר כלום
 ד ראה את המימאה ונטלה לו עליה
 ובא אחר והחזיק בה זה שהחזיק בה
 וזה בה ראה אותן רעים אחר המימאה
 אחר צביו שבו אחר גזלות שלא פדיוהו
 ואם זכתי לי שדי וזכתי לו היה עבדו בחדו
 או שהיו גזלות מפרחים ואז זכתי לי
 שדי ולא אמר כלום ה מימאתכנו ונתנו
 הקטנים עבדו ושפחתו הכבועים מי
 מימאת אשתו הרי אלו שלו מימאת
 בט ובתו הגדלים ועבדו ושפחתו העו
 העיברים מימאת אשתו את על פי שלא
 נתן לה כתובתה הרי אלו שלהם ו
 מימאת טרי חוב אם יש בהם אחריות
 נכסים לא יחזור אין בהם אחריות נכסים
 יחזיר נפמי שאין ביתו נפרעים מהן
 דבר מאיר וחכמים בין כך ובין כך
 לא יחזור מפני שבית דין נפרעים
 מהן ו מימאתי נשים ושחרור
 עבדים דמימאתי מתנה ושוכרים הרי
 זה לא יחזור שני אומותובים היו
 ונימלק שלא ליתנו ח מימאת
 שום ואיגרת מזון שטר חליצה
 ומאוננים שטר ברחים וכל מעשה בית
 דין הרי זה יחזור מימאת בחפסה או
 בג'וסק מימאת כרך של שטרות או אגדה

כלי פשתן בגליל ונזלים בשרון וסלס
 שאמר והטמן אסור לתקנים ביינים
 ותורגבים מכל מקום וא מוכים
 שהכובס מימאת הרי אלו שלו שהסחק
 מרמא הריהו של בעל הבית הכובס
 נטל על שם חוטין והן שלו יתרמין
 של בעל הבית ואם היה שחר על גבי
 לבן נטל את הכל הן שלו יב וחזית
 ששייר טן החוט כדי לתפור בו נטל
 שהיא שלו שיעל שלו שחיב לחזיר
 לבעלים מה שחרש מימאת במיעד
 הרי אלו שלו ובכשיל הרי אלו של בעל
 הבית אם היה עשה אצל בעל הבית
 את הנסדרת של בעל הבית
 פ ר ו הל ע

שג' טה

שנים אחוים בטלת זה אומ אני מימא
 מימאתיך וזה אומ אני מימאתיך זה או
 כלה שלי וזה אומ כלה שלי זה יושבע
 שאין לן בה פחות מחציה וזה משבע
 שאין לן בה פחות מחציה וחולקין
 זה אומ כלה שלי וזה אומ חציה שלי
 האומ כלה שלי ושבע שאין לו בה
 פחות משלושה חלקים והאומ חציה
 שלי ושבע שאין לן בה פחות מרביע
 זה נטל שלושה חלקים וזה נטל רביע
 ב היו שנים רכובים על גבי בהמה
 או שהיה אחד רכב ואחד מחלק זה אומ
 כלה שלי וזה אומ כלה שלי זה ושבע
 שאין לן פחות מחציה וזה ושבע שאין
 לן פחות מחציה וחולקין בזמן שהן נזרין

ב
ב

ג המכיר את כליו או ספריו בידאח
אם יצא לו שם גניבה בעיר ישיב כמה הוציא
ויטול ואם לאו לא הכל טענו שני אומרי כ
מכרן לאחר ולקחן זה טענו ד זה בא
בחבירו שליון וזה בא בכדו שלדבש נפקה
חבית שלדבש ושפך זה את יינו והעיל את
הדבש לתוכה אין לו אלא שכרו אם אכ לו
אניל את שלך ואתה נתן לי דמי שלי חייב
ליתן לו ה שטף עקר חפורו וחפור ח
חבירו שלו יפה טעה ושלחבירו מאתיים ה
הניח את שלו והעיל את שלחבירו אין לו
אלא שכרו ואם אכ לו אניל את שלך ואתה
נתן לי דמי שלי חייב ליתן לו ו העול
שרה ונטלוה מסיקים אם עכת מדינה היא
אומר לו הרי שלך לפניך ואם עחטה הגולן
חייב להיעניד לו שדה אחר שטפה ער את
לו הרי שלך לפניך ו העול את חביתו
או שלווה טענו או שהפקיד לו ביושב לא
יחזיר לו בעדבר על טנת לצאת בעדבר יח
יחזיר לו בעדבר ח האומר לחבירו ג
עלתיך והלוייתי הפקדתי אנילי ואיני יודע
אם חזרתני לך ואם לא חזרתני חייב לשלם
אבל אם אכ איני יודע אם עלתיך אם ה
הלוייתי אם הפקדתי אנילי ואם לא הפקדתי
פטור מלשלם ט העגב טלה מן הער
והחזירו פה או נוגע חייב באחריותו אם
לא ידעו בו הבעלים כונניתו ובחזירתו או
טנו את היצאן והיא שליטה פטור מלשלם
י אין לוקחין מן הרוינים צמר וחלב
וגדיים ולא משוערי פירות עצים ופירות
אבל לוקחין מן הנשים כלי פשתן בגליל ו
ועגלים בשרון וכולם הנשים טענו אסור
לוקחים בצים והרנגלים מכל מקום יא
מופים שהכובס מוציא הרוי אלו שלו

שהסרוק מוציא הרוי אילו שלבעל הבית
הכובס נוטל שלשה חוטין והן שלו יתר זיכין
שלבעל הבית ואם היה שחור על גבי לבן נו
נוטל את הכל והן שלו יב החייט
ששייר מן החוט כדי להפור בו פטילית שהיא
שלש על שלש חייב להחזיר לבעלים מה שח
שחריש מוציא בניעצד הרוי אלו שלו ובכשיל
שלבעל הבית ואם היה ענשה אניל בעל הבית
אף הנסורת שלבעל שלבעל הבית
הא יב פק יא
שנים אוחזין בטלה זה אומר את מצאמיה
וזה אוב אני מצאתיה זה או כולה שלי וזה
או כולה שלי זה יישבע שאין לו בה פחות
מחצייה וזה יישבע שאין לו בה פחות מחצ
מחצייה ויחלוקו זה או כולה שלי וזה אומר
חצייה שלי האומר כולה שלי יישבע שאין
לו בה פחות מחצייה והאומר חצייה שלי ישבע
שאין לו בה פחות מרביע זה נוטל שלשה חל
חלקים וזה נוטל רביע ב היו שנים
רכובים על גבי בהמה או שהיה אחר רכוב ו
ואחד מנהיג זה או כולה שלי וזה או כולה שלי
זה יישבע שאין לו בה פחות מחצייה וזה י
יישבע שאין לו בה פחות מחצייה ויחלוקו
בזמן שהן עודים או שיש להם עדים חולקין
בלא שבועה ג היה רכוב על גבי בהמה
ודאה את המציאה ואם לחבירו תנה לי ונטיה
ואמר אני זכיתי בה זכה בה אם משנתנה לו
א אני זכיתי בה תחילה לא אכלוס ד
ראה את המציאה ונפל לו עליה ובא אחר ו
והחזיק בה זה שהחזיק בה זכה בה ראה אותם
רצים אחר המציאה אחר עבד שבור אחר
עזלות שלא פיריחו ואז זכת לי שרי זכה לו
היה עבד רץ כדרכו או שהיו עזלות מפריחין
ואמר זכתי לי שרי לא אמר כלום ה

משלשה חלקים

48

171